

VLADA CRNE GORE
Predsjednik g. Igor Lukšić n/r

Predmet: Analiza dosadašnje implementacije projekta e-peticija „Glas građana“

Poštovani g. Lukšić,

Gradanska alijansa (GA) izražava zadovoljstvo što ste prepoznali značaj elektronskih peticija kao jednog od bitnih koraka na putu ostvarenja elektronske demokratije (e-demokratije) punog kapaciteta u Crnoj Gori, jer one predstavljaju izuzetan potencijal za ostvarenje bolje komunikacije između građana i njihovih predstavnika. Bolje i lakše artikulacije njihovih zahtjeva i konačno većeg stepena učešća građana u procesu kreiranja politika, jer na kraju ovdje se radi o stvarnoj, neposrednoj demokratiji. E -demokratija predstavlja inovativan pristup i značajan faktor u širenju demokratskih vrijednosti, direktno povezan sa tradicionalnim procesima demokratije. U vremenu savremenih društvenih odnosa ona doprinosi jačanju jednog od osnovnih demokratskih principa, a to je kreiranje zajedničkog, javnog prostora gdje građani mogu diskutovati, dobijati važne informacije, davati svoje mišljenje o novom zakonu ili predlagati zakonska rješenja.

Kada je u pitanju projekat elektronskih peticija "Glas građana", GA je od prvog dana najave ovog projekta dala punu podršku inicijativi za njegovu realizaciju i već tada ukazala na pojedine detalje koji mogu da ugroze punu uspješnost ovog projekta. Prvenstveno smo ukazali da projekat treba biti prilagođen ukupnim društveno – ekonomskim, pa i informaciono - tehnološkim uslovima u Crnoj Gori kako bi u konačnome bio i praktično upotrebljiv. Na žalost, tada su Vaši saradnici nastupili arogantno, bez želje da se uspostavi dijalog na ovu temu, pa se sada obraćamo Vama direktno.

Gradanska alijansa je u saradnji sa partnerskim organizacijama NVO OZON iz Nikšića, NVO MogUI iz Ulcinja i NVO NEED iz Bijelog Polja pratila implementaciju Sporazuma o realizaciji projekta „Glas građana“ u periodu od njegove prve najave. Na osnovu sopstvenog, iskustva partnerskih organizacija, komunikacije sa građanima i organizacijama koje su pokretali inicijative prema Vladi, kao i analize sličnih iskustava u inostranstvu, došli smo do nekoliko zaključaka koje želimo podijeliti sa Vama.

Kao što smo napomenuli, GA je još prilikom potpisivanja Sporazuma o realizaciji ovog projekta, ponudila svoje kapacitete da učestvuje kao konstruktivan partner u pravcu ostvarenja zajedničkih ciljeva - obezbjeđivanja veće participacije građana i stvaranje otvorenije Vlade. Međutim, odgovora od nadležnih u tom pravcu nije bilo.

Na samom početku ukazali smo na značajno ograničavajući faktor u praktičnoj primjenjivosti e-peticija u Crnoj Gori sa **visinom postavljenog cenzusa od 6000 potpisa koji nije prilagođen informatičkoj pismenosti građana Crne Gore, kao ni dostupnosti interneta u Crnoj Gori**. Naime, podaci istraživanja Monstata o zastupljenosti korišćenju informaciono - komunikacionih tehnologija iz 2011. godine pokazali su da u Crnoj Gori 49,9 % građana ima pristup internetu, dok procenat građana koji koriste računar iznosi 53,2%. U tom smislu, smatramo da je jako bitno imati u vidu stepen upotrebe računara u Crnoj Gori kao i mogućnost pristupa građana ovoj vrsti peticije. U ovakvoj situaciji 6000 potpisa koji čine potreban legitimitet za standardnu peticiju značajno prevazilazi potreban broj potpisa za elektronske peticije, te 6000 potpisa u našoj zemlji znači duplo više, što zaista predstavlja teško premostivu prepreku. Stoga predlažemo da se upravo takvom činjeničnom stanju i prilagodi cenzus koji je potreban da bi neki

prijedlog ušao u proceduru odnosno bio pretočen u formalnu inicijativu koja će Vlada razmatrati, a kasnije ukoliko je potrebno uputiti Skupštini na usvajanje.

Sljedeća problematična odrednica je jako **kratak vremenski rok od 2 mjeseca** ostavljen za prikupljanje potpisa od dana prihvatnja peticije. Na osnovu iskustva organizacija i pojedinaca koji su podnijeli peticije, došli smo do saznanja da i pored apsolutnog ulaganja svih napora, trend potpisivanja peticija nije na zadovoljavajućem nivou i ovim tempom ishod svake od peticija teško da može biti uspješan, a posebno imajući u vidu da će predlagači peticija često biti i pojedinci, bez velikog broja kontakata koji bi olakšali skupljanje potpisa.

Problem ove platforme predstavlja i **jednojezičnost**. Platforma „Glas građana“ nije obezbjeđena na albanskom i romskom jeziku, što neko može tumačiti kao diskriminaciju manjina. Ova peticija mora biti jednako dostupna svim građanima Crne Gore, a na ovaj način šalje se pogrešna poruka i jedan dio društva udaljava od onoga što se zove demokratska participacija svih građana.

Veliki broj pojedinaca sa kojima smo razgovarali su ukazali da postoji strah od **zloupotrebe podataka** koje unose prilikom potpisivanja peticije. Na sajtu mora postojati jasnije naznačeno i istaknuto na koji način se obrađuju podaci, ko ih arhivira i ko ih i u koje svrhe se oni mogu koristiti. Trenutno na sajtu postoji objašnjenje o pomenutom sadržaju, međutim prilično nejasno i šturo, a kako ovo zaista jeste jedan od razloga zbog kojeg građani odustaju od davanja podrške peticijama, Vlada mora uvažiti ovakve sugestije ukoliko zaista želi raditi na implementaciji ovog projekta „bona fides“.

Izuzetno značajan problem koji je identifikovan od strane svih partnerskih organizacija je nemogućnost obraćanja **lokalnim samoupravama**. Na ovaj način značajno je umanjen broj oblasti u okviru kojih se peticije razmatraju na ovoj platformi, usljed podijeljenih nadležnosti između lokalnog i državnog nivoa. Ovakvu situaciju dodatno otežava Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave koja se nalazi na sajtu, a koja usljed stila pisanja nije dovoljna da bi se prosječan građanin na pravi način upoznao sa pomenutim nadležnostima. Ideju omogućavanja obraćanja građana lokalnim samoupravama bi trebalo realizovati na istom sajtu, sa jasno naznačenim cenzusima za svaki lokal. U jednoj od peticija, naznačeno je koji su to gradovi kojih se inicijativa tiče, i u tom smislu kontaktirao nas je veliki broj građana koji su bili u nedoumici da li i ljudi iz ostalih gradova mogu dati podršku i potpisati peticiju iako se ne radi o njihovom gradu. U tom pravcu potrebno je jasnije istaći da, za svaku peticiju koju Vlada prihvati na razmatranje mogu potpisivati svi građani bez obzira na regiju, oblast ili opštinu koje se ona konkretno tiče.

Veliki broj prijava od strane građana odnosi se i na **jako loše softversko rješenje**. Naime, prilikom potpisivanja peticije nerijetko se dešava da platforma zablokira bez razloga, a da prilikom glasanja i pritiskanja klika „glasaj“ vraća na početak iako grešaka prilikom potpisivanja peticije nije bilo, bez obavještenja da li je glasanje uspješno obavljeno ili nije. Ukoliko glasanje za određenu peticiju nije uspješno obavljeno nakon pritiska na klik „glasaj“ potrebno je to jasno istaći, a ne samo u slučajevima kada određeni podaci nijesu korektno unijeti.

Dodatne komplikacije i traženje suvišnih podataka dodatno udaljavaju građane od davanja podrške peticijama. Osnovni cilj korištenja informacionih tehnologija jeste olakšavajući procedure podstaknuti građane na demokratsku participaciju. Potpuno suprotno tome jeste neophodnost ukucavanja broja lične karte, koji dodatno komplikuje ovu proceduru i samim tim demotiviše građane. Smatramo da je JMB dovoljna identifikacija građana.

Jedan od ograničavajućih faktora jeste **maksimalan broj karaktera koji se može iskoristiti prilikom opisivanja inicijative - 1000 karaktera**. Za ozbiljnu i argumentovanu peticiju potrebno je više prostora.

Iskustva sa implementacijom platforme e-peticija, u periodu od njenog puštanja u funkciju, nijesu pokazala zadovoljavajući nivo i nije ostvarena participacija građana u onoj mjeri u kojoj se to očekuje. Mali broj potpisa za aktivne peticije nijesu rezultat male podrške ili loše ideje, već su sublimat gore navedenih nedostataka koji su značajnondoprinjeli pomenutom stanju. Ovakva situacija navodi na ozbiljno pitanje, da li ovakve e-peticije mogu biti sredstvo koje će građani zaista koristiti, ili će se ovakvim ograničenjima i nedostacima građani potpuno obeshrabriti i izgubiti povjerenje i entuzijizam za buduće slične projekte koji će se eventualno sprovoditi u okviru OGP-a. I da li se ovakvom implementacijom Partnerstva zaista ispunjavaju krajnji ciljevi zbog kojih UNDP Vladi pruža pomoć? Moramo biti svjesni da je crnogorska demokratska svijest opterećena tradicionalnim nasljeđem socijalizma, kao i dvodecenijskim procesom konsolidacije demokratije te da svi trebamo činiti dodatne i iskrene napore u pravcu jačanja svih demokratskih procesa a u tom smislu i sazrijevanja svijesti o demokratskoj participaciji i njenom značaju.

Građanska alijansa

Vukice Mitrović 16, 8100 Podgorica
Telefon 020 655 175 Fax 020 655 175
office@gamn.org www.gamn.org

Podsjećamo da elektronska demokratija ne predstavlja neko buduće stanje, već jednostavno savremenu demokratiju uz doprinos osoba koje koriste informacione tehnologije kao alat za svoje učešće u demokratiji. Takođe želimo da podsjetimo da se radi o značajnoj oblasti o kojoj se sve više raspravlja u Evropi, a potvrda toga su preporuke Savjeta Evrope državama članicama usvojene od strane Komiteta ministara 18. februara 2009. godine, gdje se preporučuje državama članicama da imaju u vidu i razmotre povoljnosti i benefite koje pruža elektronska demokratija u pravcu jačanja demokratskih institucija i demokratskih procesa, kao i da razmotre njenu implementaciju i vid podrške u pravcu promovisanja institucija i demokratskih procesa informaciono - tehnološkim sredstvima.

Kako ne bi došli u situaciju da niti jedna e-peticija ne bude došla Vladi na odlučivanje, i time projekat doživi fijasko, zašta bi isključiva odgovornost bila na Vladi, molimo Vas da ovog puta razmotrite naše sugestije u interesu jačanja demokartije u Crnoj Gori.

U nadi da će naše obraćanje kod Vas i Vaših saradnika, sada kada se pokazalo u praksi ono što smo najavili, biti predmet analize i spremnosti na dijalog, srdačno Vas pozdravljamo.

S poštovanjem,

Edin Koljenović
Koordinator programa dobrog upravljanja

Podgorica, 30.10.2012.

Dostavljeno:

- medijima
- UNDP-u
- NVOima: „Ozon“, „MogUI“ i „Need“